

ION MORARU ȘI CROMATICILE SALE DIN MOLDOVA ȘI SUA

Doctor habilitat în studiul artelor **Tudor STAVILĂ**
Institutul Patrimoniului Cultural

ION MORARU AND HIS CHROMATIQUES FROM MOLDOVA AND USA

Summary. Painter, drawer, book illustrator and master of watercolor. He was born on 22 April 1950, in Dingeni, Ocnita District. In 1977, he graduated from the Chisinau-based Alexandru Plămădeală Fine Arts College. In 1985, he graduated from the Polygraphic Institute from Moscow, Russia. Since 1977, he has been participating in various representative exhibitions in Moldova and abroad.

He is a member of the Union of Artists of the Republic of Moldova, member of AIAP UNESCO (Paris), Master in Arts, member of the New York Watercolour Society, USA.

Ion Moraru has illustrated over 50 books for children and adults. In 2001, Ion Moraru and his family got the statute of permanent resident of USA, section Personality with Extraordinary Ability and got established in New York. He has organized more personal exhibitions in New York, Miami, and Washington DC.

He has been awarded the Silver Medal for innovation in the watercolour technique and Diploma of Honour awarded by the Arts Academy in Brussels, Belgium.

The works of painter Ion Moraru have been included in the state, museum and private collections in Moldova, Romania, Turkey, Bulgaria, Hungary, USA, Belgium, China, France, Germany, Israel.

Keywords: painter, watercolor, portrait, landscape, static nature, Moldova, USA.

Rezumat. Pictor, grafician, ilustrator de carte, maestru al acuarelei. S-a născut la 22 aprilie 1950 în comuna Dângeni, Ocnîța. Absolvent al Colegiului de Arte Plastice „A. Plămădeală” din Chișinău. În 1985 susține licența la Institutul Poligrafic din Moscova, Rusia. Din 1977 participă la cele mai reprezentative expoziții din Moldova și din străinătate. Maestru în Arte, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova, al AIAP (UNESCO, Paris) și al Societății Acuareliștilor din New York, SUA, Ion Moraru a ilustrat circa 50 de cărți pentru copii și maturi.

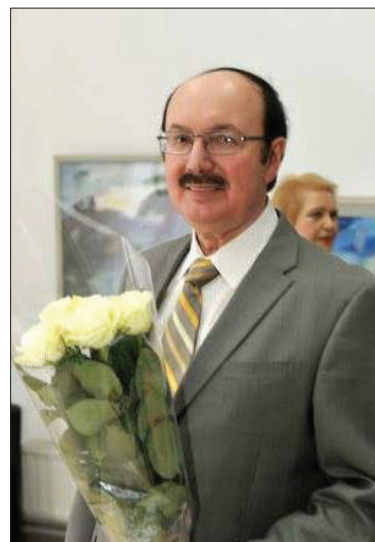
În 2001 pictorul și familia sa devin rezidenți permanenți ai SUA, categoria „Personalitate cu talent de excepție”, cu reședință în New York. A vernisat mai multe expoziții personale în New York, Miami și Washington. A fost distins cu Medalia de argint pentru inovație în tehnica acuarelei și Diploma de Onoare de către Academia de Arte din Bruxelles, Belgia. Operele sale se află în colecțiile publice și private din R. Moldova, România, Turcia, Bulgaria, Ungaria, SUA, Belgia, China, Franța, Germania, Israel etc.

Cuvinte-cheie: pictor, acuarelă, portret, peisaj, natură statică, Moldova, SUA.

Recent, în aprilie anul curent, la Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși” al Uniunii Artiștilor Plastici, s-a deschis expoziția personală a pictorului Ion Moraru, sala fiind arhiplină de admiratorii creației sale. Protagonistul expoziției a revenit astfel fulminant în patrie, după 15 ani de trai în New York, unde s-a stabilit, în 2001, împreună cu familia, cu statut de rezident în SUA, categoria „Personalitate cu talent de excepție”. Ca să deschidem o paranteză: la vernisaj, decanul artelor plastice moldovenești, Eleonora Romanescu, l-a numit pe Ion Moraru „un model de artist pentru tânăra generație de pictori, el străduindu-se să ridice orice studiu la nivel de tablou. Și-a spus cuvântul în pictură și în Statele Unite ale Americii, la un înalt nivel profesionist”.

Impresionantă a fost nu doar vigoarea talentului demonstrată a câta oară de Ion Moraru, ci și analogia pe care a suscit-o cu viața artistică a Basarabiei interbelice. Atunci, ca semn al prețuirii talentului lor, s-a derulat excepționalul fenomen al reședințelor pictorilor basarabeni în țările europene și americane, unde, după Școala de Belle-Arte din Chișinău, ei aveau să-și continue studiile, devenind parte a proceselor culturale din țările gazdă. Astfel că istoria artei franceze sau germane e indispensabilă de creația lui Moissey Kogan, a Belgiei – de cea a Elisabetei Ivanovsky și a Idel Ianchelevici, a Braziliei – de opera lui Samson Flexor, exemple în acest sens fiind numeroase.

O situație similară se atestă și astăzi (un „deja vu” contemporan). Climatul artistic de pe alte meridiane

se dovedește a fi favorabil plasticienilor care au decis să se afilieze unei alte culturi și să locuiască în cea de-a doua lor patrie – Teodor Buzu în Cehia, Dumitru Verdianu – în Austria, Iurie Platon, Valeriu Curtu și Gheorghe Mardare – în Germania, Ala Rusu, Ștefan Beiu și Alina Cocieru – în Franța, Aurelia Nașcu – în SUA, exemplele fiind continuate de artiștii noștri care activează astăzi în Italia, România sau Canada. Afirmarea lui Ion Moraru peste ocean este mai mult decât relevantă în acest sens.

Născut la 20 aprilie 1950, în comuna Dângeni, Ocnița, viitorul pictor absolvește, în 1997, Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Pământădeală” din Chișinău, iar în 1985 susține licența la Institutul Poligrafic din Moscova.

Maestru în Arte, membru al Uniunii Artisticilor Plastici din Republica Moldova, al Asociației Internaționale a Artiștilor Plastici UNESCO (Paris), al Asociației Acuareliștilor din New York, deținător al Medaliei de argint pentru inovație în tehnica acuarelei, precum și al Diplomei de Onoare, oferite de Academia de Arte din Bruxelles, sunt doar unele dintre mențiunile cu care a fost remarcat pictorul.

Ion Moraru și-a reiterat în repetate rânduri principiile care stau la baza creației sale, declarând ca sursă de inspirație natura, amintirile din copilărie, oamenii din preajmă, propria experiență a vieții. Impresiile lui sunt ca o paletă cu nuanțe dintre cele mai delicate, alimentate din călătoriile prin țările și localitățile noi pe care le traversează, renumitele muzee în care neapărat poposește, întâlnirile cu colegii de breaslă. „Pentru mine pictura înseamnă însăși existența, iar mesajul

acuarelelor mele este de a dăruii optimism, lumină, dragoste de viață și speranță”.

Calea peste ocean a fost precedată de afirmarea sa în România drept unul dintre exponenții emblematici ai culturii basarabene contemporane. După cum avea să constate Negoită Lăptoiu în *Enciclopedia artiștilor români contemporani* (Editura „Arc”, București, 1996), „...Împrejurări fericite l-au fixat pe Ion Moraru, în ultimii ani, într-un stimulat și fertil contact cu realitățile geografice și spirituale ale ansamblului românesc. Peregrinări și popasuri pe la vetre mănăstirești, dialoguri și expoziții personale în importante centre de cultură din România, alături de participări la prestigioase tabere de creație, precum cele de la Calica-Tulcea, în contact cu mirifica lume a Deltei Dunărene sau de la Călușeni, în inima podișului transilvan, l-au familiarizat cu un climat în a cărui albie s-a inserat armonios și profund, cu argumentele unor modalități stilistice întemeiate pe sinceritate, prospețime și forță emotivă...”.

Ion Moraru nu s-a detașat niciodată de baștină, din contra, interesul pentru tot ce se întâmplă aici i s-a sensibilizat și amplificat. Din New York, a urmărit de-a lungul anilor cu deosebită implicare emotivă evoluția artelor plastice moldovenești, admirându-și colegii pentru tenacitatea de a face artă veritabilă în condiții deloc propice. „Fiind în SUA, m-am convins o dată în plus că în Moldova avem pictori talentați, profesioniști, care asigură continuitatea în artă, inspirându-se din valorile noastre naționale. Spre bucuria iubitorilor de artă apar nume noi, cu viziuni originale și moderne”.

Ion Moraru. *Peisaj cu palmieri*, acuarelă, 40 × 53 cm, 2008.

Ion Moraru. *Iarnă în galben*,
tehnică mixtă, 40 × 50 cm, 2006.

Ion Moraru. *Culorile verii*,
acuarelă, 40 × 50 cm, 2015.

Fiind familiarizat cu mai multe ambianțe artistice, dar mai ales cu cele „moldo-americane”, artistul a declarat în repetate rânduri că aceste două spații culturale – SUA și Republica Moldova – sunt deosebit de benefice creației sale. A revenit de fiecare dată acasă pentru a-și potoli setea de tradițiile strămoșești, dorul de meleagul natal și de vechii prieteni. Pe continentul american, a surprins splendorile naturii, imaginea oamenilor și a urbelor moderne din aceeași perspectivă a deschiderii sufletești adusă de acasă. „Merg pe starea sufletului meu” este afirmația ce-l caracterizează deplin. În consecință, se bucură că expozițiile și evenimentele pe care le-a organizat contribuie la promovarea imaginii Republicii Moldova. În ideea că oamenii de artă și sportivii sunt cei mai buni ambasadori ai țării de origine, consideră că prin cele peste 20 de expoziții desfășurate în SUA americanii au avut pri-

lejul să cunoască autenticele dimensiuni spirituale ale poporului nostru.

Creația lui Ion Moraru s-a bucurat de-a lungul anilor de o analiză pertinentă din parte experților în materie de arte plastice de pe ambele maluri ale Prutului: Negoită Lăptoiu și Ionuț Anghelescu (Cluj-Napoca), Valentin Ciucă și Radu Negru (Iași), Ion Carp-Fluierici (Suceava), Lucian Strochi (Piatra Neamț), Lucia Purice, Tudor Zbârnea, Vasile Malanețchi (Chișinău) fiind doar câteva nume care i-au prezentat operele în cadrul expozițiilor personale, punându-i în evidență valențele.

Cu prilejul vernisajului din 2015 la Piatra Neamț, Lucian Strochi avea să-l caracterizeze pe Ion Moraru, drept un artist care posedă taina „inițierii” în sensul cel mai profund al acestui cuvânt. „Artistul se supune naturii, convențiile sunt în general respectate, deși,

Ion Moraru. *Portret de fată*, ulei, pânză, 50 × 60 cm, 2005.

Ion Moraru. *Freamatul florilor*,
acuarelă, 34 × 45 cm, 2003.

Ion Moraru. *Mănăstirea Rudi*,
tehnica mixta, 50 × 60 cm, 2011.

în fiecare tablou, un nor, o rază, o ploaie, o iluminare, modifică această relație directă, filtrând-o, potențând-o, scoțând-o din clișee previzibile. El evocă toate cele patru anotimpuri, noaptea și ziua, dimineața și seara, personajele (puține), casele, turlele sunt anistorice, adică eterne. Iluzia localizării e perfectă: se pot recunoaște anume spații moldave, de pe Valea Bistriței sau a Tarcăului, obcini și păduri bucovinene, melea-guri basarabene. În realitate, pictorul lucrează cu câteva elemente doar, dar esențiale și eterne: casa, copacul, cerul, apa, dealul, luna, biserica. Sunt (poate) șapte la număr, fiecare element având rolul unei note muzicale, iar „șapte” nu trebuie uitat, e cifra inițierii. Suntem invitați, așadar, la o inițiere, la o intrare în decor ... pictorul „oficiind” în tăcere, calm și expresiv”.

Interesul artistului pentru tehnicile picturii și graficii s-au manifestat din plin în acuarelele și uleiurile

realizate pe parcursul a patru decenii, în portrete, peisaje și naturi statice, în ilustrația de carte.

Cu un palmares expozițional de excepție, a fost admirat de vizitatori la Cluj-Napoca (1993) și la Palatul Parlamentului din București (1996), la Bruxelles (1997) și Geneva (1998), la World Bank din Washington (2000), la New York (2002) și Miami (2005), aceste expoziții fiind repere ale popularității și recunoașterii meritelor sale.

Un profesionist prolific și polyvalent, a acordat dintotdeauna prioritate acuarelei ce domină anturajul expozițiilor sale personale. O tehnică și un gen complicat și complex inclusiv prin imposibilitatea de a modifica straturile de culoare așternute deja pe hârtie, spontaneitatea fixării culorilor, imprezvizibila/ previzibila lina lor explozie, acestea devenind mai opace după uscare sau după numeroasele variante ce pot fi aplicate

Ion Moraru. *Muza*, ulei, pânză, 40 × 55 cm, 2005.

pe suportul hârtiei umede, uscate sau prin îmbinarea ambelor tehnici.

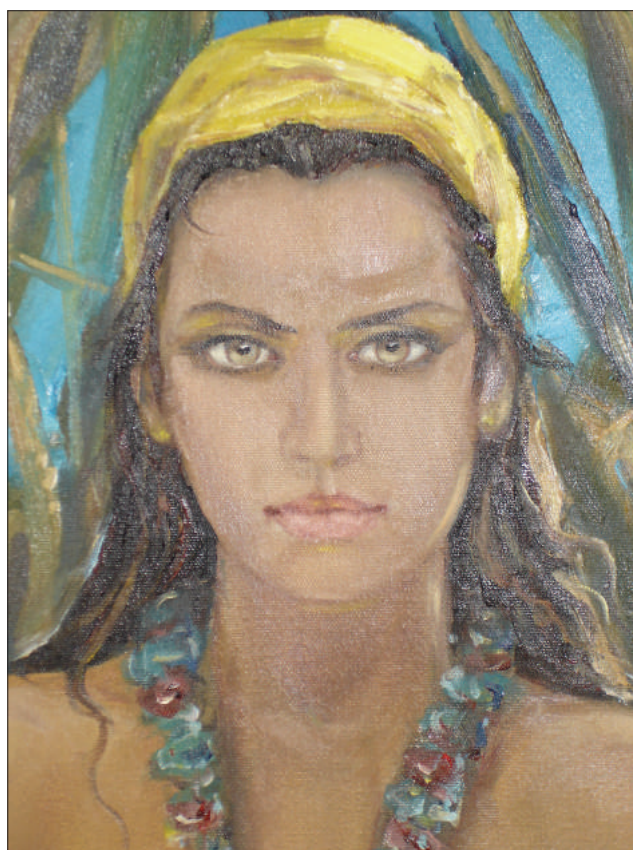
O sensibilitate coloristică aparte denotă acuarelele din ciclurile consacrate: *Cetatea Soroca*, *Peisaj liric moldovenesc*, *Cu drag de Moldova*, *Colinele Basarabiei*, *Măști tradiționale*, *Ornament abstract* sau ale peisajelor incandescente din Florida și Miami. Aceste lucrări, create într-o manieră spontană și consistentă, demonstrează virtuozitatea tehnicii și a manierei stilistice singulare constituite de-a lungul timpului. Surprinzătoare este cromatica invadată de galben, roșu, verde și maro care persistă în *Miracolul luminii*, *Rapsodie*, *Dor de Basarabia* sau în jocul de nuanțe mai reci, cu gri și albastru, din lucrările intitulate *Primăvară*, *Motiv Etern*, *Impresii din Delta Dunării* și multe altele.

Mai puțin cunoscute sunt ilustrațiile de carte ale lui Ion Moraru. Cele peste 50 de ediții realizate de pictor reprezintă o pagină aparte în activitatea sa. Ilustrațiile la cărțile lui Alexandru Donici, Petre Ispirescu, Iulia Hasdeu, la *Domnia Arnăutului* de Alexandru Hăjdeu, *Tatăl lui Guguță când era mic* de Spiridon Vangheli, *Mugurașii mugurei* de Tudor Palladi, de rând cu nudurile, chipurile de țărani, elegantele lucrări în acvaforte, contribuie decisiv la înțelegerea plenară a valorii sale artistice. Multe dintre ilustrațiile sale originale au fost achiziționate pentru colecții muzeale, precum cele la

Fabule de Alexandru Donici – pentru Muzeul de Literatură din Chișinău, *Prințesa fluture* de Iulia Hasdeu – pentru Muzeul memorial din Câmpina, *Iarna pe uliță* de George Coșbuc – pentru Muzeul memorial din satul poetului, județul Bistrița-Năsăud.

Calea de creație parcursă de pictor dovedește calitățile unui excelent grafician, cu un limbaj plastic individual și sigur, abordând, cu egală dezinvoltură și talent, toate tehnicile graficii, cultivând atât caricatura, cât și stampa, cu un desen viguros și expresiv. Aflat în plină maturitate artistică, trăind într-un mediu familial și familiar artistic (soția, Tamara, e regizor de teatru și doctor în estetică, iar fiul, Adrian, este și el un pictor afirmat), Ion Moraru își realizează visul creatorului, indiferent în ce regiune geografică s-ar afla.

Cu opere în colecții publice și private din Republica Moldova, România, Turcia, Bulgaria, Ungaria, SUA, Belgia, China, Franța, Germania și Israel, participând anual, din 1976, la expozițiile republicane de la Chișinău și din 1987, la cele internaționale (Moscova, Leipzig etc.), având din 1990 expoziții și în România (Iași, București, Câmpina, la Piatra Neamț), acuarelisul Ion Moraru este astăzi un nume reprezentativ al artelor contemporane românești. Imaginile pe care le plăsmuiește ne salvează în timp identitatea spirituală.

Ion Moraru. *Fata din Florida*, ulei, pânză, 53 × 40 cm, 2005.